

економічних відносин, процеси ринкової трансформації національної економіки, входження України до системи світових ринків зумовлюють необхідність розвитку страхової галузі з урахуванням світового досвіду та національних особливостей. Крім цього, враховуючи нинішню ситуацію, гармонізація національного законодавства з європейськими нормами врегулювання даного виду страхування, є одним із напрямків інтеграції держави до Європейського Союзу.

Література

1. Лесик Л. М. Досвід застосування в Україні обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів / Л. М. Лесик // Гроші, фінанси і кредит. – 2010. – № 6 (108). – С. 231-234.
2. Лесик Л. М. Тенденції та проблеми розвитку ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в умовах економічної кризи / Л. М. Лесик // Гроші, фінанси і кредит. – 2010. – № 2 (104). – С. 214-219.
3. Косинська В. А. Особливості страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів / В. А. Косинська // Митна справа. – 2012. – № 6 (84). – С. 305-311.
4. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 1 липня 2004 р. № 1961-IV // Голос України. – 2004. – № 165. – С. 572.

УДК 340.114(043.2)

Кондратенко В. М., к.ю.н., доцент,
Кіровоградський державний педагогічний
університет ім. В. Винниченка, м. Кропивницький

ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ПРАВА В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Сучасна трансформація Української держави на ліберально-демократичну і соціально-правову потребує відповідного концептуально-методологічного забезпечення. Для розв'язання цього завдання надзвичайно важливим є осмислення сутності принципів правових явищ. Адже, як стверджує С. Рабінович, вони досі залишаються малодослідженими з огляду на низку гносеологічних та соціально-політичних причин [1, с. 312].

На наш погляд, принципи права мають зумовлювати зміст нормативних, правозастосовних та інтерпретаційних актів. Ось чому їх перелік та зміст потрібно виводити не із чинного законодавства, а із тих

цінностей, які панують у суспільстві та відображені в принципах права. Однак здійснений нами аналіз вітчизняного законодавства стосовно його відповідності не те що принципам права, а хоча б тим принципам, які законодавець сам проголосив у тексті нормативно-правових актів, дав невтішні результати [2, с. 35-44]. Хочемо також наголосити, що не слід ототожнювати принципи права із правовими нормами. Адже М. Цвік указує на те, що «зміст принципів права не потрібно зводити до одного із різновидів правових норм, а слід розглядати як самостійний елемент системи права» [3, с. 58]. Щоправда, виникає питання: якщо принципи права є стабільними, то чому ж таким мінливим є законодавство, яке на них ґрунтується. На наш погляд тому, що мінливим у часі є зміст тих термінів, через які описуються принципи права. Наприклад, рівність у процесі своєї еволюції спочатку ототожнювалась із обмеженням певних прав за расою, статтю, віком, а зараз асоціюється із законодавчим забезпеченням певних преференцій окремим категоріям осіб задля забезпечення рівності.

На початку минулого століття існування примусової трудової повинності в нашій державі розцінювалось як прояв свободи праці. Оскільки, як стверджував М. Александров, це виражає відносини вільної праці, адже це праця на себе, на свою державу, а не на капіталістів [4, с. 74]. Натомість, відповідно до сучасного рівня розуміння свободи, примусова праця принижує людську гідність. Тому добровільна незайнятість не лише перестала кваліфікуватись як правопорушення, але й, відповідно до ч. 3 ст. 43 Конституції України, заборонена.

Таким чином, піднесення загальної правової свідомості, правової культури сприяло тому, що суспільство в різні історичні проміжки часу по різному розуміло зміст таких вічних цінностей, які втілені в принципах права, що й зумовлювало мінливість законодавства. У другу чергу, його мінливість може бути зумовлена зміною тих суспільних відносин, на регулювання яких воно і спрямовано задля того, щоб забезпечити реалізацію стабільних принципів права. У третю чергу, мінливе законодавство може бути наслідком лобіювання інтересів різних суб'єктів права. Отже, загальновизнаною можна вважати більшу стабільність принципів права, на відміну від правових норм. Характерно, що таку їх відмінність визнають усі дослідники, незалежно від того, яку концепцію розуміння права вони б не поділяли. Іншими словами, навіть ототожнюючи принципи права із нормою права, виводячи їх із правових норм або формулюючи принципи права на основі правосвідомості, а норми права – із принципів права, все наукове співтовариство об'єднує розуміння того, що принципи права є значно більш сталими в часі, аніж норми права.

Принагідно хочемо звернути увагу ще на одну закономірність.

Загальновизнаним є поділ системи права на галузі права завдяки предмету та методу правового регулювання суспільних відносин. На нашу думку, в основі поділу системи права має бути покладено більш сталі в часі чинники, ніж норми права. Адже метод правового регулювання – це сукупність прийомів та способів, які відображаються саме в правових нормах. Тобто зміна норми права має зумовлювати і модифікацію системи права. Але ж цього не відбувається. Навпаки, змінюються методи правового регулювання суспільних відносин.

Розмірковуючи над взаємозв'язком принципів права та методом правового регулювання, Р. Кондратьєв наголошує, що правові принципи не завжди дають відповідь на питання про те, який метод – централізацію чи децентралізацію – може застосувати законодавець, вдосконалюючи систему права [5, с. 21]. В. Ротань стверджує, що виникнення комплексних галузей права обумовлене переважно не предметом і методом правового регулювання, а задачами, які постають перед суспільством й державою, та цілями, які ставить перед собою законодавець. Спроби довести наявність у трудового права специфічного методу правового регулювання неминуче приведуть до звуження предмета цієї галузі [6, с. 21].

Таким чином, на нашу думку, методи правового регулювання не зумовлюють зміст норм права, а отже і їх галузеву приналежність. Підтвердженням цього є хоча б той факт, що зараз диспозитивний метод правового регулювання широко використовується в публічних галузях права, зокрема в конституційному, адміністративному, господарському, податковому, кримінальному та навіть кримінально-процесуальному. Об'єктивним підґрунтям для поділу системи права може стати лише явище, котре знаходиться поза нею, бо одне і те ж явище не може бути причиною та наслідком самого себе. На наш погляд, в основі поділу системи права лежать предмет та принципи права. Саме відображення суспільної правосвідомості в тих чи інших відносинах, саме тогочасне розуміння змісту таких цінностей, як свобода, рівність і справедливість, зумовлюють вибір способів та засобів, які використовуються для правового впливу на відповідні суспільні відносини. Принципи права, здійснюючи діалектичний вплив, з одного боку, єднають всі норми права в єдину систему, бо вони є первинними щодо них, а з іншого – роз'єднують їх, зумовлюють поділ системи права на галузі права.

Література

1. Рабінович С. Основоположні принципи права як об'єкт загальнотеоретичного дослідження / С. Рабінович // Вісник Львів. університету. – 2009. – Вип. 48. – С. 312-317.
2. Божко В. М. Аналіз дотримання законодавцем принципів, проголошених

ним у вітчизняному законодавстві / В. М. Божко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – № 4. – С. 35-44.

3. Цвік М. В. Фундаментальні проблеми теорії права / М. В. Цвік // Антологія української юридичної думки: у 10 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. – Т. 10: Юридична наука незалежної України. – К., 2005. – 512 с.

4. Александров Н. Г. Советское трудовое право: учеб. / Н. Г. Александров, А. Е. Пашерстник. – М.: Госюриздат, 1952. – 151 с.

5. Кондратьєв Р. І. Локальні норми і прогалини в праві / Р. І. Кондратьєв // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2012. – № 1. – С. 17-21.

6. Ротань В. Г. Проблема системи права і творчий потенціал трудового права / В. Г. Ротань // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2005. – № 3. – С. 116-126.

УДК 341.16(15)(477)(043.2)

Макеєва О. М., к.ю.н.,
Текеджанова К. Б., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ДЕРЖАВНЕ КОСМІЧНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ

Одним із важливих чинників, який визначає місце держави у світовому рейтингу соціально-економічного розвитку, є можливість самостійного здійснення космічної діяльності. Цей показник поєднує наявність високоосвічених працівників та вчених, сучасних високих технологій та виробництва високого рівня. Зростання активності в галузі космічної діяльності та залучення все більшого числа країн до космічного співтовариства стали стійкими світовими тенденціями.

Україна відноситься до розвинених космічних держав світу і входить в першу п'ятірку таких, що володіють повним технологічним циклом створення ракетно-космічних комплексів: наукові дослідження, дослідно-конструкторські роботи, організація виробництва, експлуатація й утилізація.

У світі склалась уніфікована система керування національною космічною діяльністю космічними агентствами. Тому, виходячи із необхідності збереження і подальшого розвитку в інтересах незалежної України науково-технічного й виробничого потенціалу ракетно-космічної галузі колишнього СРСР, його використання для вирішення соціально-економічних проблем країни, Указом Президента України 29 лютого 1992 року створено Національне космічне агентство України (НКАУ) (з 2011